

HUMANITA

SPRAVODAJCA

August 2023

MILÍ ČITATELIA,

týmto spravodajcom začíname sériu vydávania pravidelných informácií s cieľom prezentovať naše dlhoročné skúsenosti a naše súčasné úsilie pri riešení problémov interakcií človeka a prírody a identifikovaní vplyvov rôznych turistických aktivít na chránené územia. Naším cieľom je ukázať vám, čo sme v tomto smere doteraz urobili a čo chceme dosiahnuť v budúcnosti. Prvým vydaním nášho spravodajcu vás chceme pozvať, aby ste sa k nám pridali na našej ceste do oblasti výskumu a vývoja prírody. Spolu tak môžeme pomôcť vytvárať lepší a zdravší svet a chrániť životné prostredie pre budúce generácie. Dúfame, že sa vám toto číslo spravodajcu bude páčiť. Ak budete mať akékoľvek otázky, neváhajte nás kontaktovať.

Zistilo sa, že s rastúcim počtom návštevníkov a ich rôznych aktivít môžu chránené územia v strednej Európe zažívať nárast konfliktov medzi ľuďmi a prírodou. Rekreačné aktivity, ako sú turistika, jazda na horskom bicykli alebo lyžovanie, majú rôzne environmentálne vplyvy na fyzikálne a hydrologické procesy, ako aj na živú prírodu. Preto sa vedci a odborníci z praxe z piatich krajín EÚ rozhodli riešiť túto výzvu a využiť pritom vedecký prístup a metódy.

TEŠÍME SA, ŽE VÁS MÔŽEME POZVAŤ, ABY STE BOLI SÚČASŤOU TOHTO NOVÉHO DOBRODRUŽSTVA, KTORÉ MÁ PRISPIEŤ K OCHRANE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA, K ZODPOVEDNÉMU A INTELIGENTNÉMU TURIZMU A TRVALO UDRŽATEĽNÉMU ROZVOJU.

Po dlhodobom úsilí, príprave a s vášňou venovanou tejto iniciatíve, vám s radosťou oznamujeme, že Projekt INTERREG Stredná Európa „HUMANITA - Interakcie človeka a prírody a dopady turistických aktivít na chránené územia“ oficiálne začal 1. apríla 2023 a skončí 31. marca 2026.

Projekt HUMANITA v tomto období spojí 11 partnerov z Rakúska, Chorvátska, Maďarska, Talianska a Slovenska s cieľom zapojiť do práce vedcov a odborníkov s rôznymi odbornými znalosťami a skúsenosťami. Spoločne budú vyvíjať a testovať inovatívne riešenia na posúdenie vplyvu turistických aktivít na prírodu. Cieľom je pomáhať správcovi chránených území lepšie chrániť životné prostredie. Zapojili sme aj ďalších 14 asociovaných partnerov, ktorí môžu prispieť k manažovaniu interakcií medzi človekom a prírodou a hodnoteniu dopadov turistických aktivít na chránené územia.

PARTNERSTVO PROJEKTU HUMANITA POZOSTÁVA Z NASLEDUJÚCICH RENOMOVANÝCH PARTNEROV:

VEDÚCI PARTNER

1. Žilinská univerzita v Žiline, Slovensko (UNIZA)

PROJEKTOVÍ PARTNERI A PILOTNÉ MIESTA

2. Eurac výskum (EURAC), Taliansko
3. Univerzita v Parme (UNIPR), Taliansko
4. Notitia spol s r.o. (NOTITIA), Chorvátsko
5. Carinthia UAS - nezisková organizácia (CUAS), Rakúsko
6. CEEweb pre biodiverzitu (CEEweb), Maďarsko
7. EGTC GEOPARK Karavanky (EGTC GEOPARK), Rakúsko/Slovensko - pilotné miesto
8. Správa Národného parku Malá Fatra (A-NPMF), Slovensko - pilotné miesto
9. Verejnoprávna inštitúcia Kamenjak (PIK), Chorvátsko - pilotné miesto
10. Národný park Toskánsko-Emiliánske Apeniny (PNATE), Taliansko - pilotné miesto
11. Riaditeľstvo Národného parku Bükk (BNPD), Maďarsko - pilotné miesto

14 ASOCIOVANÝCH PARTNEROV

Význam a vplyv iniciatívy projektu HUMANITA bol uznaný Európskou úniou. Tento projekt podporuje Program Interreg STREDNÁ EURÓPA 2021 - 2027 so spolufinancovaním z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF) -

Celkový rozpočet projektu je 2 396 346,70 EUR, z toho prostriedky z ERDF tvoria 1 917 077,36 EUR.

»»» CIELE PROJEKTU

- Testovať a vytvárať inovatívne metódy na posúdenie vplyvu turistických aktivít na prírodu.
- Pomôcť správcovi chránených území (CHÚ) optimalizovať ochranu prírody.
- Zapojiť turistov a miestne komunity do participatívneho monitoringu kvôli zvyšovaniu povedomia, budovaniu dôvery a zmenám správania.
- Zvýšiť ochranu prírodného dedičstva, ekosystémov a cenných území.
- Vytvoriť príbehy „spoločného dedičstva“ pre pilotné miesta.

Aby boli zabezpečené dôležitosť, vplyv a dlhodobá udržateľnosť projektu, ciele projektu HUMANITA a zmeny budú zavedené a dosiahnuté prostredníctvom kľúčových tematických aktivít - monitorovania environmentálnych dopadov turistov na chránené územia; použitia aktuálnych metód a osvedčených postupov, ale aj vývojom nových inovatívnych metód monitorovania; zberom údajov pre posúdenie vplyvu turistov na životné prostredie, s cieľom lepšie riadiť konflikty medzi ľuďmi a prírodou.

V nadväznosti na svoje aktivity prinesie projekt tieto KLÚČOVÉ VÝSTUPY:

1 NADNÁRODNÁ STRATÉGIA MONITOROVANIA

5 PILOTNÝCH AKCIÍ TESTUJÚCICH NOVÉ INOVATÍVNE METÓDY A PRÍSTUPY MONITOROVANIA

5 MIESTNYCH AKČNÝCH PLÁNOV NA MONITOROVANIE A RIEŠENIE KONFLIKTOV MEDZI ĽUĎMI A PRÍRODOU NA PILOTNÝCH ÚZEMIACH

6 RIEŠENÍ POSUDZUJÚCICH MIERU VPLYVU RÔZNYCH DRUHOV TURISTICKÝCH AKTIVÍT NA PRÍRODU

➤➤➤ ŠTART 17.-19. APRÍLA 2023

Projekt odštartoval prvým stretnutím konzorcia, organizovaným 17.-19. apríla 2023 v Bukkszentkereszte v Maďarsku. Stretnutie slúžilo ako platforma na diskusiu o projekte, pracovných balíkoch, aktivitách, úlohách a spolupráci partnerov v nasledujúcom období. Úvodné stretnutie zahŕňalo aj založenie riadiacej skupiny HUMANITA a jej prvé stretnutie. Mítingy partnerov a riadiacej skupiny sa budú počas projektu periodicky opakovať.

WORKSHOP DOBREJ PRAXE „MONITORING NÁVŠTEVNÍKOV A ICH VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE“

Jedným z prvých úspešných výstupov projektu bol Workshop dobrej praxe - inšpiratívne podujatie na tému „Monitorovanie návštevníkov a ich vplyvov na životné prostredie“, ktorý bol organizovaný dňa **29. júna 2023**. Cieľom tohto online workshopu bolo zdieľanie informácií o monitorovaní časopriestorového správania návštevníkov a preskúmanie možností použitia inovatívnych technológií na sledovanie rôznych vplyvov návštevníkov na prírodné prostredie. Udalosť bola veľkou inšpiráciou pre projektové konzorcium. Vlastníci dobrej praxe prezentovali osem osvedčených aj experimentálnych postupov súvisiacich s monitorovaním návštevníkov a ich vplyvom na voľne žijúce živočíchy, eróziu pôdy a ničenie vegetácie zašľapávaním. Prezentácie poskytli nové pohľady na využitie moderných technológií, ako sú akustické senzory, kamery a UAV zariadenia (bezpilotné lietadlá) na monitorovanie vplyvu návštevníkov na životné prostredie. Zaujímavá bola aj prezentácia moderných možností zberu údajov o pohybe návštevníkov, ktorí prostredníctvom rôznych mobilných aplikácií dobrovoľne zdieľajú informácie o svojej polohe. Diskutovalo sa aj o zbere priestorových údajov zo sčítačov a podobne. Témy workshopu úzko súviseli s novými metódami monitorovania, ktoré budú testované počas projektu HUMANITA. Skúmanie najnovších technológií a úspešných prípadových štúdií prinieslo všetkým účastníkom workshopu inšpiráciu a cenné poznatky, ktoré prispievajú k cieľom projektu ako je zlepšenie praktík pre udržateľný cestovný ruch a minimalizácia negatívnych vplyvov návštevníkov na životné prostredie.

V tomto projekte sa napokon stretli partneri z výskumných inštitúcií a pilotné miesta - chránené územia v strednej Európe.

VEDÚCI PARTNER - ŽILINSKÁ UNIVERZITA V ŽILINE (UNIZA)

Náš vedúci partner, Žilinská univerzita v Žiline (UNIZA), je univerzita so 70 ročnou históriou, ktorá patrí medzi popredné vzdelávacie a výskumné inštitúcie na Slovensku. V súčasnosti je zapojená do takmer 200 národných a 65 medzinárodných vedeckých projektov. UNIZA prevzala celkovú zodpovednosť za finančnú a administratívnu stránku projektu a koordináciu jeho implementácie, pričom sa podieľa aj na realizácii všetkých projektových činností, ako je monitorovanie environmentálnych/biotických/abiotických premenných pomocou rôznych metód. V teréne bude UNIZA využívať napr. LIDAR a fotogrametriu na hodnotenie objemu erózie na turistických chodníkoch; testovať detekčné limity metód a hodnotiť možnosti ich využitia v rôznych prostrediach. Bude posudzovať korelácie medzi rôznymi ukazovateľmi a pomáhať pri príprave databázy, zbere údajov, analýzach a interpretácii výsledkov.

PROJEKTOVÍ PARTNERI

EURAC VÝSKUM - INŠTITÚT PRE REGIONÁLNY ROZVOJ

EURAC výskum - Inštitút pre regionálny rozvoj má za cieľ implementovať transformačný výskum, podporujúci sociálnu spravodlivosť, odolné komunity a zvyšovanie povedomia priateľského k životnému prostrediu. EURAC sa bude podieľať na realizácii všetkých projektových aktivít, najmä na monitorovaní environmentálnych vplyvov turistov v chránených územiach, testovaní súčasných metód a osvedčených postupov a vývoji inovatívnych monitorovacích metód. Bude zbierať údaje o environmentálnych vplyvoch turistov a prispievať k riešeniu konfliktov medzi človekom a prírodou.

Korutánska univerzita aplikovaných vied (CUAS) je nezisková spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá vznikla za účelom vytvorenia, udržiavania a realizácie študijných a postgraduálnych programov univerzity v oblasti techniky, podnikania, zdravotníctva a sociálnych vecí, ako aj na realizáciu kurzov a školení. S týmito rozsiahlymi skúsenosťami a know-how prispeje CUAS k realizácii všetkých plánovaných aktivít v projekte a spolu s Globálnym geoparkom UNESCO Karavanky spojí miestne zainteresované strany, aby spolu vypracovali miestny akčný plán, monitorovali a riešili konflikty medzi človekom a prírodou, a prispeli k rozvoju naratívu „spoločného prírodného dedičstva“.

KORUTÁNSKA UNIVERZITA APLIKOVANÝCH VED (CUAS)

SPRÁVA NÁRODNÉHO PARKU MALÁ FATRA (A-NPMF)

Správa Národného parku Malá Fatra je organizácia ochrany prírody priamo podriadená Ministerstvu životného prostredia SR, ktorá zastrešuje vo svojej pôsobnosti 40 prírodných rezervácií a iných chránených území, ako aj 13 území európskeho významu a 1 chránené vtáčie územie, ktoré sú súčasťou Európskej siete chránených území Natura 2000. Ako projektový partner a zároveň **pilotné miesto** bude A-NPMF realizovať všetky projektové aktivity, vrátane detekcie environmentálnych, biotických a abiotických premenných pomocou rôznych prístupov a metód hodnotiacich rušivý vplyv turistov (napr. skialpinizmu alebo prevádzky horských chát a dronov) na cicavce a kurovité vtáky. Na monitorovanie fauny bude využívať telemetriu, fotopasce a iné metódy a zároveň zapájať do monitoringu turistov a miestne komunity.

Univerzita v Parme (UNIPR) je štátna univerzita. Je jednou z najstarších univerzít na svete. UNIPR bude zdieľať svoje poznatky a skúsenosti s ostatnými partnermi, pričom sa zameria na dva hlavné smery: definovanie rôznych ukazovateľov na hodnotenie vplyvu cestovného ruchu na skúmané oblasti a uchovávanie a spracovanie údajov, ktoré budú zbierať partneri na pilotných miestach projektu.

UNIVERZITA V PARME (UNIPR)

PROJEKTOVÍ PARTNERI

EGTC GEOPARK KARAVANKY je Európske zoskupenie pre územnú spoluprácu a cezhraničný región, ktorý je prepojený a zároveň rozdelený rovnomerným pohorím. Nachádza sa na hraniciach Rakúska a Slovinska a vyznačuje sa bohatou geologickou rozmanitosťou medzi Alpami a Dinaridmi. Globálny geopark UNESCO Karavanky je partnerom projektu a **pilotným miestom**, ktoré bude zapojené do všetkých aktivít projektu. Bude sledovať rastúci dopyt po turizme a jeho vplyve na prírodu a s ním súvisiace konflikty. Globálny geopark UNESCO Karavanky sa zameria na rôzne lokality, aby pomohol manažérom chránených území pochopiť, aký je vplyv peších turistov a horských cyklistov na turistické chodníky a MTB trate. Bude definovať zóny, ktoré sú vhodné pre rozvoj rekreačných aktivít. Zároveň bude informovať návštevníkov o dopadoch ich činností a poukazovať na nutnosť zdržiavať sa na oficiálnych cestách a chodníkoch a rešpektovať prírodné prostredie.

EGTC GEOPARK KARAVANKY (EGTC GEOPARK)

NOTITIA spol. s r.o.

NOTITIA sa špecializuje na mnohé oblasti, ale hlavnou oblasťou jej pôsobnosti je implementácia rôznych národných, európskych a medzinárodných vedeckých a strategických projektov. Venuje sa výskumu, vývoju a inováciám; cestovnému ruchu; komunikácii, šíreniu informácií a propagácii; strategickému plánovaniu; monitorovaniu a hodnoteniu; manažmentu kvality; trvalo udržateľnému rozvoju a realizácii workshopov, konferencií a iných podujatí. Notitia je komunikačný manažér projektu zodpovedný za koordináciu a realizáciu komunikačných aktivít projektu tak, aby sa zabezpečila ich efektívnosť a úspešnosť. Notitia je zodpovedná za návrh a implementáciu komunikačných aktivít projektu, ako aj výstupy projektu, ktorých kvalitu sleduje prostredníctvom monitorovania merateľných indikátorov a správ o pokroku.

NÁRODNÝ PARK TOSKÁNSKO- EMILIÁNSKE APENINY (PNATE)

Národný park Toskánsko-Emiliánske Apeniny (PNATE) je verejná inštitúcia, ktorej primárnym cieľom je ochrana prírodného dedičstva, čím sa zabezpečí lepšia kvalita života a podpora miestneho a ekologicky udržateľného hospodárstva a cestovného ruchu. Park spravuje 4 štátne prírodné rezervácie a 16 území sústavy Natura 2000, ktoré sa nachádzajú v dvoch talianskych regiónoch - Emilia-Romagna a Toskánsko. Ako partner projektu a **pilotné miesto** sa bude PNATE podieľať na všetkých projektových aktivitách. PNATE bude realizovať projektové aktivity na troch lokalitách, skúmať environmentálne, biotické a abiotické premenné pomocou rôznych metód, zbierať, analyzovať a interpretovať údaje a prispievať k vývoju rôznych technických nástrojov pre participatívny monitoring. Bude zapájať miestnych ľudí, zainteresované strany a turistov, s hlavným cieľom, vyhodnotiť vplyv turistov na tri prírodné lokality na území parku.

PROJEKTOVÍ PARTNERI

Verejnoprávna inštitúcia Kamenjak (PIK) spravuje štyri prírodné územia v oblasti regiónu Medulin v Chorvátsku. Jej úlohou ako projektového partnera a **pilotného miesta** je prispieť k zlepšeniu trvalo udržateľnej správy chránených oblastí Dolný Kamenjak a Medulinské súostrovie. PIK bude testovať nové metódy, ktoré budú monitorovať následky tlaku cestovného ruchu na biodiverzitu. Dôležitým aspektom bude lepšie pochopiť časové a priestorové rozloženie návštevníkov v oblasti, aby sa mohli zadefinovať najviac postihnuté miesta, kde je vplyv návštevníkov najintenzívnejší. Prostredníctvom rôznych komunikačných aktivít a kanálov bude informovať návštevníkov o účinkoch ich aktivít na chránené územia a upozorňovať ich na nevyhnutnosť rešpektovať prírodné prostredie. Bude riešiť lepší manažment dopravy do oblasti a parkovanie, zvyšovať povedomie návštevníkov a vzdelávať ich, aby sa zredukovali konflikty medzi ľuďmi a prírodou.

VEREJNOPRÁVNA INŠTITÚCIA KAMENJAK (PIK)

CEEWEB PRE BIODIVERZITU (CEEWEB)

CEEweb pre biodiverzitu je sieť 33 organizácií zo strednej a východnej Európy, ktoré sa snažia chrániť prírodné dedičstvo regiónu. Poslaním siete je pracovať na ochrane biodiverzity prostredníctvom podpory trvalo udržateľného rozvoja. CEEweb bude v projekte poskytovať svoje skúsenosti a spolupracovať so všetkými partnermi. Spolu so správou Národného parku Bükk bude pracovať na aktivitách plánovaných na tejto pilotnej lokalite. Spolu vytvoria návrh na monitoring rôznych indikátorov, budú vykonávať zber údajov a neskôr údaje analyzovať.

RIADITEĽSTVO (BNPD) NÁRODNÉHO PARKU BÜKK

Riaditeľstvo národného parku Bükk (BNPD) je centrálnym orgánom verejnej správy, ktorý je určený na ochranu prírody. BNPD je zodpovedné za manažment 1 národného parku, 9 chránených krajinných území, 14 chránených oblastí, 66 území Natura 2000 a za chránené územia „ex lege“ (mokrade, pramene, jaskyne, ale aj kurgany a zemné opevnenia). Pod jeho správou patrí 1 ramsarská lokalita, 1 lokalita Svetového dedičstva. BNPD získalo aj Európsky diplom pre chránené územia pre lokality v severnom Maďarsku. Ako projektový partner a **pilotné miesto** sa bude BNPD podieľať sa na všetkých projektových aktivitách. Bude realizovať najmä aktivity v teréne, zber údajov, monitorovať environmentálne vplyvy turistov vo vnútri chránenej oblasti a súčasne testovať osvedčené aj nové metódy pre hodnotenie vplyvu turistov, aby sa lepšie manažovali konflikty medzi človekom a prírodou. BNPD vybuduje nový náučný chodník s prvkami pre participatívne monitorovanie.

Tešíme sa, že sa s vami budeme môcť podeliť o novinky v našom projekte a jeho pokroku. V nasledujúcich mesiacoch vás budeme informovať o našej ceste za výskumom interakcií medzi človekom a prírodou. Budeme sledovať dopady turistických aktivít na chránené územia, vyvíjať a testovať inovatívne riešenia na hodnotenie vplyvu turistických aktivít na prírodu a pomáhať správcom chránených území chrániť životné prostredie.

ZOSTAŇTE S NAMI A DOZVIETE SA VIAC!

Tento projekt je podporený z programu Interreg CENTRAL EUROPE 2021-2027 so spolufinancovaním z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

UNIVERSITY
OF ŽILINA

UNIVERSITÀ
DI PARMA

KÄRNTEN
UNESCO Chair on
Sustainable Management
of Conservation Areas

unesco
Chair

JAVNA USTANOVA KAMENJAK

Parco Nazionale
APPENNINO
TOSCO-EMILIANO

eurac
research

GEPARK
KARAWANKEN
KARAVANKE

unesco
Global Geopark

CEEweb
for Biodiversity

Bükk Nemzeti Park
Igazgatóság

NOTITIA
consulting & services

